

Kúria

ítélete

Az ügy száma: Bhar.III.1.063/2023/8.

A határozat szintje: harmadfok

A tanács tagjai: Molnár Ferencné dr., a tanács elnöke

Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, előadó bíró

Dr. Bartkó Levente, bíró

Dr. Hornyák Szabolcs János, bíró

Dr. Varga Eszter, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2024. március 26.

Az ügy tárgya: garázdaság vétsége

Terhelt(ek): volt őrmester I. rendű

Első fok: Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsa, Kb.I.31/2022/22.,

ítélet, tárgyalás, 2022. október 4.

Másodfok: Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa, 6.Kbf.55/2022/7.,

ítélet, nyilvános ülés, 2023. március 10.

A fellebbezés előterjesztője: az I. rendű vádlott védője

A fellebbezés iránya: az I. rendű vádlott javára

Rendelkező rész

A garázdaság vétsége miatt a volt őrmester és társa ellen folyamatban lévő büntetőügyben a volt őrmester I. rendű vádlott védője által bejelentett másodfellebbezést elbírálva a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítéletét a volt őrmester I. rendű vádlott tekintetében a bűnügyi költséget érintő részében megváltoztatja.

Az I. rendű vádlott az eljárás során felmerült összesen 107.712 (egyszázhétezer-hétszáztizenkettő) forint bűnügyi költségből külön köteles 43.505 (negyvenháromezer-ötszázöt) forintot, míg a volt őrzető II. rendű terhelttel egyetemlegesen köteles 20.702 (húszezer-hétszázketty) forintot az államnak megfizetni.

Egyebekben a másodfokú bíróság ítéletét a volt őrmester I. rendű vádlott tekintetében helybenhagyja.

Indokolás

I.

[1] A Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2022. október 4. napján meghozott Kb.I.31/2022/22. számú ítéletével a volt őrmester I. rendű vádlottat az ellene garázdaság vétsége [Btk. 339. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmentette. Megállapította, hogy az eljárás során felmerült 88.930 forint bűnügyi költséget az állam viseli.

[2] Az ügyészség által az I. rendű vádlott terhére bejelentett fellebbezés alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mint másodfokú bíróság a 2023. március 10. napján meghozott 6.Kbf.55/2022/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta; az I. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett garázdaság vétségében [Btk. 339. § (1) bekezdés]. Ezért az I. rendű vádlottat megrovásban részesítette, és – a volt őrzető II. rendű terhelttel egyetemlegesen – kötelezte 88.930 forint bűnügyi költség megfizetésére.

II.

[3] A másodfokú ítélettel szemben az I. rendű vádlott védője felmentés érdekében jelentett be másodfellebbezést.

[4] Fellebbezése indokolásában kifejtette, hogy a tényállást elsődlegesen a tanú vallomására kell alapítani, és ennek megfelelően azt lehet megállapítani, hogy a tettelegességet, erőszakos cselekményeket a II. rendű terhelt kezdeményezte, és kezdte.

[5] Álláspontja szerint mind az első-, mind a másodfokú bíróság helytelenül következtetett megállapított tényekből további tényekre, és a másodfokú bíróság ezen helytelen következtetések alapján állapította meg azt, hogy mindkét vádlott tettelegességgel kívánta a nézeteltérésüket rendezni. Ez gyakorlatilag feltételezés, mely nem éri el a tényekkel alátámasztott következtetésnek azt a szintjét, amelyre büntetőjogi felelősséget alapozó ítéleti rendelkezést lehet alapítani.

[6] Kifejtette, hogy az a tény, hogy a vádlottak között ellentét alakult ki, amelynek során korábban a bűncselekmény elkövetésének napján közöttük szóváltásra került sor, önmagában nem enged arra következtetni, hogy mindketten erőszakot szándékoztak volna alkalmazni. Erre tekintettel nem lehet irreleváns az, hogy melyik vádlott alkalmazott erőszakot első ízben.

[7] Az elsőfokú ítéletben rögzítetthez képest eltérő tényállás megállapítása csak eljárásjogi értelemben volt jogszerű, mert ez a döntés azáltal, hogy téves ténybeli következtetéseken alapult, helytelen.

[8] Abból a tényből, hogy a II. rendű terhelt asztaltársaságában lévő katonák a konfliktus verekedés formájában történő rendezésére gondoltak, csak arra a következtetésre lehet jutni, hogy a II. rendű terheltről feltételezték, hogy erőszakos módon is kész a konfliktus rendezésére. Valamennyi vallomás helyes értékelésével viszont csak az a következtetés vonható le, hogy egyedül a II. rendű terhelt volt az személy, aki ténylegesen fizikai erőszak alkalmazásával kezdte meg a konfliktus rendezését.

[9] Hivatkozott arra, hogy a II. rendű terhelt szó nélkül támadta meg az I. rendű vádlottat, aki ezáltal jogos védelmi szituációba került, és védekezése nem tekinthető aránytalannak. A másodfokú bíróság nem értékelte a tanú közkatona – mint az események egyetlen közvetlen szem- és fültanúja – vallomását, aki egyértelműen nyilatkozott arról, hogy a II. rendű terhelt volt az, aki a vendéglátó egységből kijövet minden közvetlen előzmény nélkül ütötte meg az I. rendű vádlottat.

[10] Álláspontja szerint az I. rendű vádlott csupán védekezett, ennek során magatartása – amennyiben túllépte a jogos védelem kereteit – olyan, az események kapcsán teljesen érthető menthető felindulás miatt történt, amely nem teszi lehetővé, és nem indokolja büntetőjogi felelősségének megállapítását.

[11] Mindezek alapján az I. rendű vádlott bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta.

[12] A Legfőbb Ügyészség BF.589/2023/2. számú átiratában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a tényekből nem vonta le azt a következtetést, amely a másodfokú bíróság számára az eltérő tényállás megállapítását lehetővé tette, mégpedig azt, hogy mindkét vádlott tettlegességgel kívánta a nézeteltérésüket rendezni. Erre tekintettel – álláspontja szerint – irreleváns az, hogy melyik vádlott alkalmazott erőszakot első ízben, mert mindketten a jogtalanság talaján álltak.

[13] Álláspontja szerint a Be. 593. § (5) bekezdés a) pontja alapján az elsőfokú ítéletben rögzíthető képest eltérő tényállás megállapítása, mivel ez kizárólag ténybeli következtetésen alapult, a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontjára tekintettel jogszerű volt.

[14] A verekedést megelőző haragos viszonyból, és abból a tényből, hogy a II. rendű terhelt asztaltársaságában levő katonák is a konfliktus verekedés formájában történő rendezésére gondoltak, helytálló a kihívásra, illetve annak elfogadására levont következtetés.

[15] Rámutatott, hogy a másodfokú bíróság által megállapított, a harmadfokú eljárásban is irányadó tényállás alapján egyértelmű az I. rendű vádlott bűnössége, helyes a cselekmény minősítése is. A másodfokú bíróság vele szemben a legenyhébb intézkedést alkalmazta, így annak további enyhítése nem lehetséges.

[16] Hivatkozott arra, hogy a másodfokú ítéletnek a bűnügyi költséggel kapcsolatos rendelkezése módosításra szorul, mert az abban szereplő összeg a nyomozás során keletkezett bűnügyi költség összege, azonban az elsőfokú bírósági eljárásban felmerült költséggel együtt az eljárásban eddig keletkezett bűnügyi költség teljes összege 107.712 forint. A nyomozás során mindkét vádlott esetében külön igazságügyi orvosszakértői véleményt szereztek be a vádlottak által egymásnak okozott sérüléssel összefüggésben, és ennek díját a kölcsönös sérülést okozó vádlottaknak külön-külön kell viselniük.

[17] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét az I. rendű vádlott tekintetében változtassa meg akként, hogy a bűnügyi költség összegét az I. rendű vádlott által külön 43.505 forintban, míg a II. rendű terhelttel egyetemlegesen 20.702 forintban állapítsa meg, egyebekben azt hagyja helyben.

III.

[18] A Kúria a másodfellebbezést a Be. 620. § (1) bekezdés zárófordulata szerint nyilvános ülésen bírálta el.

[19] Az I. rendű vádlott védője a perbeszédében a másodfellebbezés írásbeli indokolásában írtakkal egyezően szólalt fel.

[20] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője az átiratban foglaltakat változatlan tartalommal fenntartotta.

[21] Az I. rendű vádlott az utolsó szó jogán a felmentését indítványozta.

IV.

[22] Az I. rendű vádlott védőjének fellebbezése nem alapos.

[23] A másodfellebbezés alapján harmadfokú eljárásnak van helye. Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés jogát a Be. 579. § (1) bekezdése általánosságban – a Be. 580. §-ában foglalt szűk körű kivételekkel, további feltétel előírása nélkül – biztosítja. Ezzel szemben a Be. 615. § (1) bekezdése a másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés lehetőségét kizárólag a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntése esetén biztosítja.

[24] A jogorvoslati, felülbírálati és a döntési jogkör összefügg. A jogorvoslat terjedelmének korlátozottsága kihat a felülbírálat terjedelmére, és maga után vonja a döntési jogkör meghatározottságát. Ugyanakkor a döntési jogkör fogalmilag nem lehetséges felülbírálati jogkör nélkül.

[25] A Be. 615. § (1) és (2) bekezdése – a (2a) bekezdésben írt korlátok között – meghatározza a másodfellebbezés törvényi okát, a (3) bekezdése pedig a másodfellebbezés törvényi jogát.

[26] A Kúria mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a bejelentett fellebbezések alapján helye van-e harmadfokú eljárásnak.

[27] A Be. 615. § (1) bekezdése szerint a másodfokú ítélet ellen (másod)fellebbezésnek van helye, ha a másodfokú bíróság döntése az elsőfokú bíróságéval ellentétes.

[28] A Be. 615. § (2) bekezdés a) pontja értelmében ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság olyan vádlott bűnösségét állapította meg, akit az elsőfokú bíróság felmentett.

[29] Jelen ügyben az elsőfokú bíróság az I. rendű vádlottat az ellene garázdaság vétsége [Btk. 339. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmentette. Ugyanakkor a másodfokú bíróság az I. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki tártstettesként elkövetett garázdaság vétségében [Btk. 339. § (1) bekezdés].

[30] Értелеmszerűen tehát a másodfokú bíróság döntése az I. rendű vádlott vonatkozásában ellentétes az elsőfokú bíróság ítéletével, ezért a másodfellebbezés joga megnyílt.

[31] Az ellentétes rendelkezés, mint a másodfellebbezés törvényi okának rendeltetése nyilvánvalóan az, hogy lehetőség nyíljon az ellentétet, illetve eltérést eldöntő új eljárási fokra.

[32] Nem önmagában az eltérés, ellentét (objektíve), hanem annak sérelmezése (szubjektíve) adja ki együtt a harmadfokú eljárás megnyitását.

[33] Utóbbiról rendelkezik a Be. 615. § (3) bekezdése, ami a másodfellebbezés törvényi joga, s ehhez kötődik a felülbírálat Be. 618. § szerinti szabályozása.

[34] Ennek lényege, hogy az ellentétes döntés elengedhetetlen, de nem eleve, feltétlen (hivatalból), hanem csak akkor jelent harmadfokú eljárásra jogot, ha az ilyen, avagy azzal összefüggő rendelkezést a jogosult sérelmezi. Tehát nem automatikusan van helye harmadfokú eljárásnak, hanem csak akkor, ha a jogosult (Be. 616. §) a törvény adta jogával élve, valamely törvényi okból sérelmezi a másodfokú határozatot.

[35] Jelen ügyben e joggal az I. rendű vádlott védője élt.

[36] A felülbírálat lehetőségét – értelemszerűen – önállóan, a saját jogán nyitja meg az adott jogosult fellebbezési jogának (törvénynek megfelelő) gyakorlása.

[37] A Be. 615. § (3) bekezdés a) pontja alapján a fellebbezés sérelmezheti az ellentétes döntést, illetve – a Be. 2021. január 1. napjától hatályos szövegének – b) pontja szerint kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, az 583. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezést vagy indokolást.

[38] A másodfellebbezés a Be. 615. § (3) bekezdés a) pontján alapul, az ellentétes döntést sérelmezve az I. rendű vádlott felmentését célozta. Ebből következően a felülbírálat az I. rendű vádlott tekintetében teljeskörű.

[39] Ez tehát jelen ügyben a harmadfokú bíróság felülbírálati jogköréből adódó döntési jogkörének meghatározása.

[40] A Kúria a joghatályos fellebbezés alapján – első körben – a Be. 618. § (1) és (2) bekezdése szerinti terjedelemben felülbírált a megtámadott másodfokú ítéletet, valamint az azt megelőző első- és másodfokú eljárást.

[41] A felülbírálat tárgya főszabályként először az eljárási szabályok – azon belül a feltétlen, majd az ún. relatív hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabályok – megtartása, ezt követően pedig a tényállás megalapozottsága.

[42] Mindezek előrebocsátásával (és sorrendjében) a Kúria a felülbírálat során nem észlelt olyan – a Be. 607. § (1) bekezdése, illetve a Be. 608. § (1) bekezdése szerinti – eljárási szabálysértést, amely feltétlen hatályon kívül helyezési okot képez, az ügy érdemi elbírálását

kizárná [Be. 625. § (1) bekezdés és (2) bekezdés]. Ilyenre egyébként a fellebbezés nem is hivatkozott.

[43] Az első- és a másodfokú bíróság az eljárást a perjogi szabályokat betartva folytatta le.

[44] A felülbírálat ezt követő szempontja, hogy a másodfokú ítélet tényállása megalapozott-e.

[45] A harmadfokú bíróság a határozatát akkor alapíthatja a másodfokú ítélet alapját képező tényállásra, ha az további bizonyítás felvétele nélkül is megalapozott, vagy az iratok alapján azzá tehető, ekként a helyes tényállás megállapítható, avagy a helytelen ténybeli következtetés kiküszöbölhető (Be. 619. §).

[46] A harmadfokú bíróság e körben értelemszerűen azt vizsgálja, hogy a másodfokú bíróság által – az általa tett kiegészítésekkel és helyesbítésekkel – irányadónak tartott tényállás megalapozott-e. Ezalatt értendő – az elsőfokú ítélettel megállapított és a másodfokú bíróság által módosítás nélkül is – a megalapozottnak tartott tényállás, valamint a másodfokú bíróság általi módosítás.

A másod- és harmadfokú bíróság számára egyaránt adott ugyanis a megalapozatlanság vizsgálatának törvényi lehetősége, és ugyanaz értendő a megalapozatlanság okai alatt [Be. 592. § (1) bekezdés].

[47] Főszabályként a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [Be. 519. § (1) bekezdés].

[48] Ugyanakkor a másodfokú bíróságnak a hatályos törvény szerint (már nem kivételesen) lehetősége van arra, hogy

– a tényállást kiegészítse vagy helyesbítse, vagy

– eltérő tényállást állapítson meg, és ez alapján határozzon (Be. 593. §).

[49] Ennek elsődleges és általános feltétele, hogy a tényállás nem megalapozott, ezért e kérdésben a bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját. Ha a tényállás részben megalapozatlan, akkor van szó

– kiegészítésről (ami a hiányzó ténymegállapítás pótlása),

– vagy helyesbítésről (ami a meglévő ténymegállapítás módosítása, mellőzése).

[50] Jelen ügyben a másodfokú bíróság azt rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás részben megalapozatlan, mivel az elsőfokú bíróság a megállapított

tényekből további tényre helytelenül következtetett {Be. 592. § (2) bekezdés d) pont; Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítélet [11] bekezdés}.

[51] A másodfokú bíróság a részbeni megalapozatlanságot kiküszöbölendő az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítás alapulvételével a tényállást kiegészítette, továbbá a tényállásba nem tartozó részeket onnan mellőzte, és részben eltérő tényállást állapított meg, amivel az I. rendű vádlott bűnösségének kérdésére is kiható változtatást eszközölt {Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítélet [13] bekezdés}.

[52] A másodfokú bíróság tényállásjavító tevékenységének lényege az volt, hogy:

– a [7] bekezdés utolsó mondatát azzal egészítette ki, hogy „... a tanú közkatona I. rendű vádlott kérésére, a II. rendű vádlottal szembeni nézeteltérés rendezése érdekében hívta ki a kocsmából agresszíven a II. rendű vádlottat, ...”;

– a [8] bekezdésben azt rögzítette, hogy „Miután a volt őrzető II. rendű vádlott és a tanú közkatona elhagyta a vendéglátóipari egységet, a volt őrmester I. rendű vádlott és a volt őrzető II. rendű vádlott dulakodni kezdtek, melynek során egymást kölcsönösen, több alkalommal megütötték, és földharcba is keveredtek.”;

– az ítélet [9] bekezdéséből mellőzte, „hogy nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy a garázdaságot közösen, a jogtalanság talaján állva együtt valósították meg” és

– a [14] bekezdés második mondatából mellőzte, hogy nem állapítható meg, hogy ki vonatkozásában áll fenn büntethetőséget kizáró ok.

[53] Ezt zárta le az a megállapítás, hogy az ekként megváltoztatott tényállás megalapozott, és azt az ítéltábla a felülbírálat alapjául elfogadta {Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítélet [14] bekezdés}.

[54] A tényekből további tényekre való következtetés lényege tehát az volt, hogy mindkét vádlott tettelegességgel kívánta a nézeteltérésüket rendezni.

[55] A másodfokú bíróság az általa megváltoztatott, megalapozottá tett tényállásból az I. rendű vádlott bűnössége tekintetében eltérő jogi következtetésre jutott.

[56] Ekként az egyik ítélet szerint a terhére rótt cselekmény nem bűncselekmény, a másik szerint viszont igen.

[57] A másodfokú ítélet felülbírálata kapcsán a kérdés, hogy a másodfokú bíróság megtehetette-e eljárásjogilag azt, amit tett, illetve helyesen tette-e azt, amit egyébként megtehetett.

[58] A Kúria előrebocsátja a következőket.

[59] A Be. 592-594. §-ai a részleges megalapozatlanság másodfokon történő kiküszöbölésének lehetőségét teljes körben biztosítják; a bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma [Be. 593. § (2) bekezdés] nem a megalapozatlanság kiküszöbölését korlátozza, hanem az első fokon lefolytatott bizonyítást védi. A tényállás hiányosságának pótlása, felderítetlenségének megszüntetése, az iratellenesség kiküszöbölése, avagy a téves helyett a helyes ténybeli következtetés levonása az elfogadott bizonyítékból nem esik a felülmérlegelés tilalma alá, hanem az éppen a megalapozatlanság orvoslásának törvényes eszköze, amelyet a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja kifejezetten alkalmazni rendel arra az esetre is, ha az így módosított eltérő tényállás a felmentett vádlott bűnösségnek megállapításához vezet. Ez nyilvánvaló összefüggésben áll azzal, hogy ilyen esetben a Be. 615. § (2) bekezdés a) pontja megengedi a másodfokú ítélet elleni fellebbezést is, ellentétben azzal, ha mindkét fokon egyezően bűnösség, vagy a büntetőjogi felelősség hiánya kerül megállapításra.

[60] A Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja a tényállás javításának mindhárom eszközét felsorolja; eszerint az eltérő tényállás megállapítása történhet az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy az ügyészség által indítványozott bizonyítás alapján is.

[61] A másodfokú bíróságnak tehát az elsőfokú bíróság által elfogadott bizonyítékokat kell alapul vennie; attól – megalapozott tényállás esetén – akkor sem térhet el, ha saját meggyőződése esetlegesen eltérő. A tényállás módosítása (ide értve: az eltérő tényállás megállapítását is) csak az elsőfokú bíróság által elfogadott bizonyítékok alapján történhet.

[62] Az elsőfokú bíróság által megállapított bizonyítást érintő ügyiratok alapján a tényállás módosítása valójában nem más, mint ugyanazon bizonyíték alapján olyan további, az elsőfokú bíróság által nem megállapított ténynek a megállapítása, amit az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyott, azonban a vádlott büntetőjogi felelőssége szempontjából releváns.

[63] Téves ténybeli következtetés esetén az elfogadott bizonyítékból történő, a logika szabályainak meg nem felelő ténykövetkeztetést helyesbíti a jogorvoslat tárgyában elbíráló bíróság.

[64] A másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú ítélet részben megalapozatlan. Következésképpen törvényesen járt el akkor, amikor ennek korrekciója érdekében a megalapozatlan tényállás javítását elvégezte.

[65] Az I. rendű vádlott védője másodfellebbezésében a másodfokú bíróság által levont ténybeli következtetés helyességét vitatta. A védő szerint az a tény, hogy a két vádlott között ellentét alakult ki, amelynek során korábban, a bűncselekmény elkövetésének napján közöttük szóváltásra került sor, önmagában nem enged arra következtetni, hogy mindketten erőszak alkalmazásával kívánták volna a nézeteltérést rendezni. A tanúk előadásából, és az I. rendű vádlott korábbi írásbeli nyilatkozataiból viszont csak az olvasható ki, és csak arra a következtetésre lehet jutni, hogy a II. rendű terheltről feltételezték, hogy erőszakos módon is kész a konfliktus rendezésére. Valamennyi előadás helyes értékelésével ugyanis csak arra a

következtetésre juthatunk, hogy ezen terhelt volt az személy, aki ténylegesen fizikai erőszak alkalmazásával kezdte meg a konfliktus rendezését. A tanú közkatona, bár megbeszélni hívta ki ezen terheltet, a II. rendű terhelt szó nélkül támadta meg az I. rendű vádlottat.

[66] A másodfokú bíróság ítéletében azt rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelte kellő alapossggal a cselekmény előzményeit és az elkövetés konkrét körülményeit, bár erre vonatkozóan a rendelkezésre álló bizonyítást lefolytatta.

Ennek alapján viszont az állapítható meg, hogy az I. rendű vádlottnak és a II. rendű terheltnek már korábban volt nézeteltérése, melynek alapján az I. rendű vádlott abban a tudatban volt, hogy a II. rendű terhelt akár verekedés útján is rendezné a nézeteltérést.

– A napi szolgálat leadását követően, a bázis elhagyása után a II. rendű terhelt katonatársaival a községben a szórakozóhelyen tartózkodott, és az utcáról észrevették őket az I. rendű vádlott, valamint a társaságában lévő katonatársai, többek között a tanú is. Az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt között fennállt nézeteltérés rendezése érdekében a tanú közkatona az I. rendű vádlott őrmester megbízása alapján kihívta a II. rendű terhelt őrzetöt a szórakozóhelyről.

– A tanú kíséretében a II. rendű terhelt – a kihívást elfogadva – az I. rendű vádlotthoz ment, majd közöttük verekedés, dulakodás alakult ki.

– A szórakozóhelyen a II. rendű terhelt társaságában lévő főtörzsőrmester és szakaszvezető tanúk vallomásai alapján egyértelmű, hogy a II. rendű terhelt őrzető felé a tanú közkatona által közvetített kihívás az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt között fennállt nézeteltérésnek verekedés útján történő rendezésére vonatkozhatott, hiszen a szakaszvezető egy SMS-t írt a II. rendű terhelt őrzetőnek, hogy szóljon, ha valami baj van, továbbá néhány perccel később – további figyelmeztető jel nélkül is – társuk után mentek, és a helyszínen beigazolódni látták a gyanújukat.

– A II. rendű terhelt tehát, amikor kiment a szórakozóhelyről, tisztában volt azzal, hogy az I. rendű vádlott akarja vele konfliktusát rendezni, az I. rendű vádlott pedig valóban ezzel a céllal hívta ki a II. rendű terheltet {Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítélet [12] bekezdés}.

[67] Mindezek mellett azonban nem hagyható figyelmen kívül az elsőfokú bíróság által megállapított – és a másodfokú bíróság által érintetlenül hagyott – tényállásrész, amely szerint: – a határvédelmi bázis területén a vádlottak 2020. május 26. napján egymással vitába keveredtek, amely miatt az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt egymásra megharagudtak.

– Oda tartott az I. rendű vádlott is két közkatona társaságában, amikor is ők már abban a tudatban voltak, hogy a II. rendű terhelt azt nyilatkozta mások előtt, hogy az I. rendű vádlottal való nézeteltérését akár küzdelem útján is le lehet rendezni.

– Ezt követően az I. rendű vádlott társaságában tartozó tanú közkatona észlelte a II. rendű terheltet és asztaltársait, ahonnan kihívta a II. rendű terheltet, és olyan helyre vitte, ahol már a II. rendű terhelt asztaltársai nem láthatták tevékenységüket.

[68] Jelen esetben a másodfokú bíróság a vallomások egészéből az általa helyesnek tartott ténybeli következtetést vonta le. A másodfokú bíróság tehát az általa észlelt megalapozatlansági hibát az elsőfokú bíróság által elfogadott bizonyítékok alapulvételével küszöbölte ki.

[69] Tehát megtehetette eljárásjogilag, amit tett, hiszen, ha nincs teljes megalapozatlanság, azt meg is kell tennie [Be. 593. § (1) és (2) bekezdés].

[70] A Kúria ehelyütt utal arra, hogy a valós történések megállapítása során az adott cselekményt, cselekvőséget mindig teljes egészében kell vizsgálni, nem csak egy adott mozzanat vagy adott pillanat kiragadott része szempontjából.

[71] Jelen esetben tehát nem ott kezdődik a cselekménysor és annak mikénti megítélése, amikor az első ütés vagy az első tetteges mozzanat megtörtént. Önmagában ezt a pillanatot vagy mozzanatot nem lehet kiragadni az események sorából, az előzményekkel, illetőleg a tettegességhez vezető valamennyi történéssel, közvetett történéssel együttesen kell értékelni.

[72] Ehhez képest pedig a másodfokú bíróság helyesen rögzítette mindazon alapvető szempontokat, amelyek a tényállásjavító tevékenysége során meghatározóak, és – a védelmi érveléssel szemben – tartalmilag is helyesen, okszerű következtetés révén tette mindezt.

[73] Kétségtelen, hogy a Be. 619. § (3) bekezdés a) pontja szerint, ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan, akkor ennek korrekcióját, a tényállás kiegészítését, illetve helyesbítését a helyes tényállás megállapítása érdekében – miként a másodfokú bíróság – a harmadfokú bíróság is megteheti.

[74] A harmadfokú bíróság reformációs jogkörének nyilvánvaló korlátja, hogy a harmadfokú bírósági eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 619. § (2) bekezdés].

[75] A Kúria a tényállás megalapozottságának további vizsgálata során észlelte, hogy a másodfokú bíróság viszont az elsőfokú ítélet tényállásában érintetlenül hagyott olyan részeket, amelyek az általa elvégzett – egyébként helyes – változtatással ellentétben állók maradtak, illetve szükségtelenek.

[76] Ezek az elsőfokú bíróság ítéleti tényállásának [9] bekezdése, [13] bekezdése és [14] bekezdés utolsó mondata. Ezek az elsőfokú bíróságnak „a kétséget kizáróan nem állapítható meg”, illetve a felmentés jogcímével összefüggő, a [13] bekezdés pedig az elő nem terjesztett magánindítványra vonatkozó megállapításai.

[77] Ezért e részeket a Kúria Be. 619. § (3) bekezdés a) pontja értelmében mellőzi. A [14] bekezdés első mondatát pedig a jogi indokolás körébe tartozónak tekinti.

[78] Az ekként helyesbített tényállás megalapozott, ezért az irányadó volt a harmadfokú eljárásban is [Be. 619. § (1) bekezdés].

[79] Ezt követően az eldöntendő kérdés az irányadó tényállásból az I. rendű vádlott bűnösségére vont jogkövetkeztetés helyessége, és ezzel szorosan összefüggésben a marasztaló döntés Be. 590. § (5) bekezdés b), c) és d) pont szerinti vizsgálata.

[80] A Btk. 339. § (1) bekezdése szerint a garázdaság vétségét az követi el, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotráncozást vagy riadalmat keltsen, és súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

[81] A bűncselekmény egyes tényállási elemei – a bűncselekmény megvalósulásának konjunktív feltételei – a kihívó közösségellenesség, az erőszakos elkövetés és a magatartás mások megbotráncoztatására, riadalom keltésére való alkalmassága (BH 2020.61., Kúria Bfv.III.381/2019/7.).

[82] A garázdaság elkövetési magatartása az erőszakos magatartás tanúsítása.

[83] Az erőszak fogalmát a törvény nem határozza meg, ezalatt – a vonatkozó miniszteri indokolás értelmében – a személy testére vagy azzal közvetlen kapcsolatban lévő dologra irányuló fizikai ráhatás értendő.

[84] Erőszakos magatartásnak a Btk. 459. § (1) bekezdés 4. pontja szerint a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás minősül, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sértés okozására. A személy elleni erőszakos magatartás megvalósulhat a sértett testének egyszerű érintésével is, ha ez a magatartás támadó jellegű (34. BKv II. pont).

[85] Ehhez képest a jelen ügyben irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy

– az I. rendű vádlott kérésére – nézeteltérésük rendezése érdekében – katonatársa agresszíven kihívta a II. rendű terheltet;

– az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt a község belterületén az esti órákban dulakodni kezdtek, ennek során egymást kölcsönösen több alkalommal megütötték, és földharcba is keveredtek;

– a kölcsönös dulakodás és bántalmazás következtében az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt egyaránt 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett.

[86] Ekként az I. rendű vádlott és társa egymást bántalmazták, nem kétséges tehát, hogy az I. rendű vádlott és a II. terhelt kölcsönösen, egymás testére irányuló támadó jellegű fizikai ráhatást, erőszakot alkalmazott.

[87] A törvényi tényállás szerint az erőszakos magatartásnak kihívóan közösségellenesnek kell lennie.

[88] E körben a Kúria a következőkre mutat rá.

[89] Kihívóan közösségellenes a társadalmi együttélési szabályokkal nyíltan szembehelyezkedő provokatív, kötekedő, öntörvényű magatartás, amellyel az elkövető a közösségi együttélési szabályok leplezetlen, gátlástalan, nyílt semmibe vételét fejezi ki.

[90] A garázdaság vétségének tényállásszerűségéhez megkívánt kihívó közösségellenesség nem azonos a minden bűncselekményben felismerhető társadalomra veszélyességgel, a közösség elvárásaival történő szembehelyezkedéssel, vagy ezeknek az elvárásoknak a semmibe vételével. A garázdaság bűncselekményi alakzatának megvalósulásához szükséges erőszakos magatartás akkor kihívóan közösségellenes, ha közvetlenül és durván sérti vagy sértheti a közösség nyugalma, mert az elkövető cselekményét az utóbbihoz fűződő érdek gátlástalan, nyílt semmibe vételével hajtja végre (EBH 2019.B.5.I., Kúria Bfv.III.796/2018/8., EBH 2014.B.23., Kúria Bfv.III.102/2014/6.).

[91] A garázdaság bűncselekménye és a garázda jellegű magatartások elhatárolásánál elengedhetetlen a kihívó közösségellenesség fogalmának megfelelő, az elkövetés körülményeit, térbeli és időbeli meghatározottságát maradéktalanul figyelembe vevő értelmezése.

[92] Ekként tényállásszerű (azaz kihívóan közösségellenes is) azon erőszakos elkövetői magatartás, amelyet kifejezetten forgalmas helyen tanúsítanak (BH 2020.61., Kúria Bfv.III.381/2019/7.).

[93] Az irányadó tényállás szerint az I. rendű vádlott – és társa – részéről tanúsított támadó jellegű, a közösségi normákkal egyértelműen szembeforduló magatartása, egymás közterületen, lakott környezetben történő bántalmazása az erőszakos volta mellett kétségtelenül kihívóan közösségellenes magatartásnak is minősül.

[94] A garázdaság immateriális bűncselekmény, mert a törvényi tényállás eredményt nem tartalmaz, nem követeli meg, hogy a megbotránkozás vagy a riadalom be is következzen, a tényállásszerű megvalósulásnak nem feltétele, hogy a cselekmény másokban ténylegesen megbotránkozást vagy riadalmat váltson ki (BH 2010.177., Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.992/2007/6., Kúria Bfv.III.1.055/2015/7.).

[95] A nyilvános helyeken elkövetett erőszakos cselekmény esetén az elkövető tisztában van azzal, hogy a cselekménye a köznyugalom megzavarására alkalmas.

[96] Jelen ügyben a tényállás tartalmazza, hogy az I. rendű vádlott (és társa) a község belterületén, közterületen tanúsított egymással szemben támadó jellegű, erőszakos, a közösségi normákkal szembeforduló magatartást.

[97] Közterületen tanúsított bármely, a közelben tartózkodó személyek által észlelhető erőszakos magatartás alkalmas megbotránkozás (felháborodás, megütközés, megrökönyödés) vagy riadalom kiváltására (EBH 2014.B.23.II., Kúria Bfv.III.102/2014/6.).

[98] Következésképpen az I. rendű vádlott (és társa) erőszakot kifejtő cselekménye a közösség nyugalma sértette, és alkalmas volt megbotránkozás, riadalom kiváltására.

[99] Az I. rendű vádlott védőjének érvei szerint javára jogos védelem, azaz büntethetőséget kizáró ok megállapítása miatt felmentésnek van helye.

[100] A Btk. 22. § (1) bekezdése alapján nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

[101] A védekezést támadás előzi meg. Az elhárítás válasz a támadásra. A védekezés pedig azért jogos, mert a támadás jogtalan. A jogosan védekező a jogot védi a jogtalansággal szemben. Erőt alkalmaz az erőszak ellen. A támadás objektív ismérve annak jogtalansága.

[102] A jogos védelem [Btk. 22. § (1) és (2) bekezdés] korlátai közé tartozik azonban a kölcsönös kihívás elfogadása, amely mindkét fél számára a jogtalanság állapotát hozza létre, továbbá a támadás kiprovokálása, amely megfosztja a védekezőt az elhárítás jogszerűségétől (4/2013. BJE határozat, EBH 2018.B.11., Kúria Bfv.III.859/2017/13.).

[103] A kihívás szó mikénti értelmezése kapcsán szükséges utalni arra, hogy ebben az esetben a kihívás szónak nem azon nyelvtani jelentését kell figyelembe venni, amely meghatározott helyről való kiszólításra vonatkozik, vagy a távozással összefüggő. Jelen esetben a „kihívás” egy jogi kifejezés, jogi fogalom, amely a klasszikus „párbaj” szituáció egyik elemére utal.

[104] A verekedésre szóló kihívás és annak elfogadása egyaránt – legalább eshetőlegesen – testbántalmazási szándékot feltételez, ennél fogva a jogos védelmi helyzet egyik fél javára sem állapítható meg (EBH 2011.2393., Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.432/2011/6.).

[105] Az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt konfliktusára vonatkozóan a tényállás tartalmazza, hogy az összetűzés az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt közötti nézeteltérésen alapult, az I. rendű vádlott e nézeteltérés rendezése érdekében – a szó mindkét értelmében – „kihívta” a II. rendű terheltet, aki a kihívást elfogadta. Azt is rögzíti a tényállás, hogy az I. rendű vádlott és a II. rendű terhelt közötti fizikai összetűzést eredményező kihívás, az azt megelőző – a tanú által közvetített – üzenet pedig éppen az I. rendű vádlottól indult, az erőszakos cselekvőség kialakulásának valójában ez volt a közvetlen előzménye.

[106] A Kúria rámutat arra, hogy nem változtat a helyzet megítélésén, a kölcsönös kihívás elfogadásán, a helyzet jogtalanságán és ennek eredményeként kialakult „párbaj” szituáción, hogy az I. rendű vádlott a kihívást nem közvetlenül, hanem a tanú közkatonán keresztül intézte a II. rendű terhelt felé.

[107] Ezek a tények azt mutatják, hogy az I. rendű vádlott mint kihívó kezdettől a jogtalanság talaján állt, miként a kihívást elfogadó II. rendű terhelt is. Ezen jogi érvek mentén tehát nincs jelentősége annak, hogy adott pillanatban az első ütés melyik fél részéről történt meg, hogy a tetteges magatartás első mozzanata kitől származott, hiszen ez egyébként a klasszikus párbaj szituációban a taktikai küzdelem része.

[108] Mindezek okán a hivatkozott jogos védelmi helyzet, mint büntethetőséget kizáró ok az I. rendű vádlott javára nem állapítható meg. A Kúria a másodfokú bíróság erre vonatkozó jogi érvelésével mindenben egyetértett {Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítélet [18] bekezdés}.

[109] Az I. rendű vádlott felmentését célzó védelmi fellebbezés ezért nem alapos.

[110] A Kúria ezt követően azt vizsgálta, hogy a kiszabott intézkedés az alkalmazott minősítés mellett a büntetés céljával összhangban álló-e.

[111] A törvény meghatározza a büntetés célját és a büntetéskiszabás elveit [Btk. 79. §, 80. § (1) bekezdés].

[112] A másodfokú bíróság a jogkövetkezmény alkalmazása során az I. rendű vádlott tekintetében súlyosító körülményt nem észlelt, enyhítő körülményként értékelte, hogy korábban kiváló szinten teljesítette katonai szolgálatát, a kiszabható büntetés felső határát meghaladó időmúlást, azt, hogy a cselekmény viszonylag rövid ideig tartott, továbbá, hogy az I. rendű vádlott – miként a II. rendű terhelt is – a Magyar Honvédség állományából ezen cselekmény miatt méltatlanság címén leszerelésre került, katonai pályája megszakadt.

[113] Jelen ügyben az I. rendű vádlottal szemben kiszabható büntetés két évig terjedő szabadságvesztés.

[114] Ehhez képest a másodfokú bíróság által az I. rendű vádlottal szemben alkalmazott megrovás törvényes és arányos.

[115] A másodfokú bíróság az I. rendű vádlottat és a II. rendű terheltet egyetemlegesen 88.930 forint bűnügyi költség megfizetésére kötelezte.

[116] A bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselésére kötelezi, ha őt bűnösnek mondja ki [Be. 574. § (1) bekezdés első fordulat]. Ugyanakkor a vádlottat csak azzal a cselekménnyel vagy a tényállással azzal a részével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség viselésére lehet kötelezni, amelyre a bűnösségét vagy a felelősségét megállapították [Be. 574. § (2) bekezdés].

[117] Ha a bűnügyi költség vagy annak meghatározott része a bűnösnek kimondott vádlottak szerint nem különíthető el, a bíróság a vádlottakat egyetemlegesen kötelezi a bűnügyi költség viselésére [Be. 574. § (4) bekezdés].

[118] A Kúria az iratok alapján megállapította, hogy a büntetőeljárás során felmerült bűnügyi költség összege – amint arra a Legfőbb Ügyészség is helyesen utalt – 107.712 forint.

[119] Jelen ügyben a nyomozás során a II. rendű terhelt sérülései vonatkozásában beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény kapcsán felmerült bűnügyi költség összege az I. rendű vádlottat külön terheli, míg a tanúkihallgatások kapcsán felmerült 20.702 forint összegű bűnügyi költség összege a terheltek szerint nem különíthető el.

[120] Ezért az I. rendű vádlott az eljárás során felmerült bűnügyi költségből külön 43.505 forintot, míg a II. rendű terhelttel egyetemlegesen 20.702 forintot köteles megfizetni.

[121] Az első- és a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költségből ebből következően 43.505 forint erejéig a II. rendű terheltet érintően további rendelkezés szükséges, ez azonban jelen eljárás keretében – figyelemmel arra, hogy az ítélet a II. rendű terhelt tekintetében jogerőre emelkedett – nem lehetséges.

[122] Ezért a Kúria a Be. 671. § 15. pontja szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatására az elsőfokú bíróságot felhívja.

[123] Ekként a Kúria az I. rendű vádlott védője által bejelentett másodfellebbezést elbírálva a Be. 624. § (1) bekezdése alapján a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítéletét a volt őrmester I. rendű vádlott tekintetében a bűnügyi költséget érintő részében megváltoztatta, a változtatással nem érintett egyéb rendelkezéseit az I. rendű vádlott tekintetében a Be. 623. §-a értelmében helybenhagyta.

[124] A Kúria a megrovás alkalmazásával helytelenítését fejezi ki az I. rendű vádlott terhére rótt bűncselekmény miatt, és felszólítja, hogy a jövőben tartózkodjon bűncselekmény elkövetésétől.

V.

[125] A Kúria ítélete elleni fellebbezést a Be. 458. § (3) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2024. március 26.

Molnár Ferencné dr. s.k. a tanács elnöke, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. előadó bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró, Dr. Varga Eszter s.k. bíró

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.55/2022/7. számú ítélete a Kúria Bhar.III.1063/2023/8. számú ítéletében írt változtatással a volt őrmester I. rendű vádlott tekintetében 2024. március 26. napján jogerős és végrehajtható.

Budapest, 2024. március 26.

Molnár Ferencné dr. s.k.

a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

BÉ